

Posudek oponenta diplomové práce

Radek Hlaváček:

Právní formy politické perzekuce v ČSR v období komunistické totality

Hodnocená práce je velmi rozsáhlá, sestává ze 136 stran textu (s. 6-141), k nimž jsou lege artis připojeny Seznam používaných zkratk a Seznam citované a použité literatury a dalších zdrojů (v zásadě by v tomto nadpisu dozajista postačovalo přidržet se obvyklého „použitých zdrojů“) stejně jako další textová pole předepsaná vnitřními fakultními předpisy (resumé a klíčová slova, obojí v českém i anglickém jazyce). Podobně jako sám objem práce, je výrazně nadprůměrný i počet citací obsažených v poznámkách pod čarou, jichž se v celé diplomové práci nachází 672 (!).

Autor svoji práci rozdělil do pěti kapitol, přičemž se věnoval nejprve příčinám perzekuce období let 1948–1960 a následně zkoumal jednotlivé její formy (způsoby), jež subsumoval do některé ze tří základních kategorií. Jim jsou pak věnovány kapitoly 3-5, postupně rozebírající trestněprávní, administrativní a majetkové a ekonomické formy perzekuce. Lze mít za to, že uvedené členění je logické a systematicky funkční. Naproti tomu vzbuzuje určité pochybnosti úvodní kapitola, v níž autor vymezil sledované období stejně jako sám pojem „politická perzekuce“ a vysvětlil výše uvedené schéma třídění forem perzekuce (zde ovšem čtenář nemůže nepostrádat odkazy na to, jaká systematika se objevuje – pokud se objevuje – v dosavadní literatuře). Proti tomu jistě nelze nic namítat po stránce obsahové, za málo šťastné lze ovšem považovat nadepsání této kapitoly „Teoretická část diplomové práce“. To nevyhnutelně implikuje, že zbytek práce je jakousi částí „praktickou“, což neodpovídá obvyklému členění právněhistorických prací a konec konců ani skutečnému obsahu dalších kapitol. Ty jsou dále vhodně členěny na podkapitoly a poskytují skutečně velmi přehledný náhled na způsoby, jimiž se totalitní komunistická moc snažila o omezení či přímo likvidaci osob, které z nějakého důvodu považovala za nebezpečné či nepohodlné.

Práce je psána velmi čtivě a kultivovaně a po jazykové stránce ji lze hodnotit jako velmi zdařilou. Také počet překlepů je minimální a svědčí o pečlivosti autora při finální autorské korektuře. Z drobností, jež mu unikly, je možno zmínit například Norimberský proces, probíhající v letech 1945 až 1945 (s. 7, pozn. 3), špatný tvar podstatného jména „tresty“ na s. 20 (namísto „trestech“ má být „trestů“) či chybějící slovo ve vazbě „*aplikace samotných ústavních [norem?] a pozdější zákonné a podzákonné normotvorby*“. Z drobných věcných nepřesností v textu lze poukázat na tvrzení na s. 29, kde autor uvádí, že tzv. Ústava 9. května byla projednána „*rovněž přímo Komunistickou stranou Československa*“, což je samozřejmě příliš obecné vymezení, neboť strana stěží mohla projednat ústavu jako celek, ale musel tak učinit pouze některý její organizační útvar (i v odkazovaném zdroji se hovoří o projednání předsednictvem ÚV KSČ). Za administrativní nástroj politické perzekuce pak asi není případné označovat akční výbory NF, ty pouze vydávaly rozhodnutí, která lze pod tyto formy subsumovat (s. 81). Po technické stránce je třeba upozornit, že není standardní, aby v textu byla na jedno místo soustředěna čísla dvou samostatných poznámek pod čarou (např. s. 18, pozn. 45 a 46, s. 24, pozn. 76 a 77 atd.)

Především je ovšem třeba konstatovat, že se autor rozhodl pro téma velmi široké, což vedlo k tomu, že i když se práce rozrostla přes obvyklý rozsah, stále se jedná více o přehled, než o hlubší analýzu. Odpovídá tomu i práce se zdroji – autor se v zásadě opírá pouze o

literaturu, přičemž významnou měrou čerpá např. z učebnice českých právních dějin po r. 1945 (a z nějakého důvodu v citacích pomíjí, že se jedná o dílo kolektivní), případně text právních normativních aktů, na rešerši v dobových archivních pramenech ale zcela rezignoval. Což pochopitelně vyvolává otázku, nakolik jeho práce poznání sledované problematiky rozšiřuje a nakolik jde pouze o kompilát, jakkoliv kultivovaný. V některých případech je navíc vazba na citované texty dosti těsná a provedeny byly pouze drobné formulační úpravy.

Možná, že by práci bývalo pomohlo lepší nastavení cílů – pokud autor na s. 9 konstatuje, že jeho cílem bylo „*předcházet opakování perzekuční činnosti státu vůči jednotlivcům a skupinám občanů*“ a zároveň „*zabránit, aby se na doby minulé zapomnělo*“, pak je nutno namítnout, že přes jistě chvályhodný úmysl nelze ani jedno považovat za cíl relevantní ve vztahu k vysokoškolské diplomové práci. Dvě hypotézy, formulované na s. 10, jsou v zásadě předem jasně pravdivé. Jestliže je ale autor tímto způsobem formuloval, slušelo by se podrobit je skutečně diskuzi a nikoliv pouze v rámci Závěru bez podrobnějšího zdůvodnění konstatovat jejich potvrzení (s. 139–140). V Úvodu mi také schází jasnější zdůvodnění omezení autorovy pozornosti na období let 1948–1960: pouhá transformace ČSR na ČSSR se mi v tomto ohledu nezdá být argumentem přesvědčivým.

Navzdory výše uvedeným výhradám považuji předloženou práci za dostatečný základ pro ústní obhajobu, byť zřejmě ne s výborným výsledkem. V rámci obhajoby doporučuji soustředit se na ekonomické formy perzekuce, jimž autor věnoval o poznání méně prostoru, než formám trestně právním, resp. administrativně právním. Za pozornost by stálo např. podrobnější rozvedení tzv. Hradeckého programu či výhled na další postoj státu k živnostníkům a samostatně hospodařícím rolníkům po r. 1960. In margine dávám k uvažování a diskuzi, zda skutečně samo označení komunistického režimu za nelegitimní v zákoně č. 198/1993 Sb. postačuje jako doklad jeho nelegitimnosti (viz s. 14)? Nejedná se v tomto případě o ryze formalistický náhled?

V Praze, 19. 10. 2016

JUDr. Marek Starý, Ph.D.